

Aleksander Bołdyrew

"Archiwa państwowe w Polsce:
przewodnik po zasobach", red. A.
Biernat [et al.], Warszawa 1998 :
[recenzja]

Piotrkowskie Zeszyty Historyczne 3, 306-307

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

kieleckiej WSP w Piotrkowie Trybunalskim.

Recenzowana książka została opracowana niezwykle starannie. Autorka oparła stawiane przez siebie tezy na szerokiej bazie źródłowej, odwołując się przy tym do różnorodnych opinii badaczy, czego najlepszym świadectwem są przypisy, może nawet za bardzo rozbudowane. Trzeba przy tym podkreślić, że śmiało formułuje własne stanowisko w wielu wspomnianych już kwestiach, nie unikając konfrontacji z uznanymi już autorytetami naukowymi. Recenzowana praca stanowi wnikliwe studium relacji papieża Grzegorza Wielkiego z bizantyńskim dworem cesarskim i tamtejszym środowiskiem urzędniczym i jako taka wypełnia lukę w bardzo bogatej już przecież literaturze naukowej poświęconej działalności tego papieża.

Stawomir Bralewski

Archiwa państwowe w Polsce: przewodnik po zasobach, red. A. Biernat, A. Laszuk, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych – Centralny Ośrodek Informacji Archiwalnej, Wydawnictwo DiG, wyd. I, Warszawa 1998, ss. 542.

Liczne kwerendy archiwalne, często prowadzone w odległych od miejsca zamieszkania ośrodkach nastroczają wiele problemów związanych z sytuacją finansową polskich badaczy. Uzyskanie drogą telefoniczną lub pocztową podstawowych informacji także nie jest najprostsze, poza tym zajmuje wiele czasu. Nie zawsze możliwe jest także dotarcie do publikowanych inwentarzy lub opisów zasobów zwłaszcza małych archiwów. Praca zbiorowa pod redakcją Andrzeja Biernata i Anny Laszuk opublikowana w warszawskim wydawnictwie DiG wychodzi naprzeciw potrzebom osób borykających się z tego typu problemami.

Jak zostało powiedziane we wstępie publikacji przewodnik ten obejmuje jedynie sieć archiwów państwowych podporządkowanych Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych. W jej skład wchodzi 3 archiwa o charakterze centralnym, tj. Archiwum Główne Akt Dawnych, Archiwum Akt Nowych i Archiwum Dokumentacji Mechanicznej. Ponadto 28 archiwów państwowych gromadzących zbiory z terenu jednego lub więcej dawnych województw oraz 57 oddziałów zamiejscowych. Według stanu z końca 1997 r archiwa te skupiają blisko 61 500 zespołów.

Przewodnik ten skonstruowany jest według określonego schematu. Nazwie archiwum towarzyszy adres i wykaz oddziałów zamiejscowych jeśli takowe występują. Niżej zamieszczone są informacje dotyczące pracowni naukowych (czas i godziny otwarcia; możliwości wykonywania reprografii) oraz biblioteki (zasób, sposób udostępniania). Kolejna grupa danych dotyczy dziejów archiwum, aktualnego terenu i zakresu działania, a także granic chronologicznych zasobu i jego wielkości (dane z 1997 r). Następnie przedstawiona jest charakterystyka zasobu. Polega ona na przyporządkowaniu poszczególnych zespołów do konkretnych typów zbiorów archiwalnych: administracja ogólna – państwowa i samorządowa, administracja specjalna i instytucje kontrolne (np. konsulaty, urzędy leśne), instytucje wymiaru

sprawiedliwości, wojsko i policja, przedsiębiorstwa, administracja i samorząd gospodarczy, księgi metrykalne i akta stanu cywilnego, organizacje i zrzeszenia, instytucje kulturalne, naukowe i inne, instytucje wyznaniowe, akta majątków ziemskich rodów, rodzin i osób oraz spuścizny, zbiory plakatów, afiszy itp., mapy, plany, dokumentacja techniczna, dokumentacja foto- i fonograficzna oraz filmowa, mikrofilmy i inne reprodukcje z zasobów obcych, wykaz ważniejszych zespołów i zbiorów oraz informacje dotyczące instytucji przechowujących akta wytworzone na obecnym obszarze działania danego archiwum. Opis konkretnego archiwum zakończony jest podaniem bibliografii pomocnej w badaniu wartości danego zespołu archiwaliów.

Publikacja zawiera także przejrzysty i w znacznym stopniu ułatwiający korzystanie z niej spis treści. Na końcu został zamieszczony aneks „Aktualizacja danych zmienionych po oddaniu książki do druku”. Dotyczy on w większości przypadków aktualizacji numerów telefonów ułatwiających kontakt z archiwami rozszanymi po terenie całego kraju.

Warto również zaznaczyć, że praca ta została wydana wyjątkowo starannie. Nakład 1000 egzemplarzy powinien wystarczyć, by zaopatrzyć w nią zwłaszcza biblioteki naukowe.

Po szeregu publikacji dotyczących fragmentów różnych archiwaliów zgromadzonych w archiwach państwowych ta zajmie poczesne miejsce wśród pomocy niezbędnych w prowadzeniu badań opartych o polskie zasoby archiwalne. Należy teraz oczekiwać podobnych prac obejmujących swym zakresem tematycznym największe archiwa niepaństwowe, których zbiory równie często stają się przedmiotem zainteresowania historyków.

Aleksander Bóldyrew

Tadeusz Miłkowski, Paweł Machcewicz, *Historia Hiszpanii*, Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław 1998, ss. 485.

Pozycje poświęcone historii Hiszpanii i całego kręgu iberyjskiego stanowią niewielką część dorobku historiografii polskiej. W przeciwieństwie do większości krajów Europy Zachodniej wiedza czytelnika polskiego o dziejach i kulturze Hiszpanii jest wyjątkowo powierzchowna. Odległość geopolityczna, kulturalna, językowa nie zawsze przecież jest trudnością decydującą w badaniach historyków. Mimo to, pierwsze całościowe ujęcie dziejów Hiszpanii, opracowane jeszcze w ubiegłym wieku (T. Dziekoński, *Historia Hiszpanii podług najlepszych źródeł ułożona*, Warszawa 1852-1853), nie miało dotąd kontynuacji. Lukę tę od niedawna stara się wypełnić tłumaczenie naukowej syntezy historyków hiszpańskich: M. Tunón de Lara, J. Valdeón Baruque i A. Dominguez Ortiz (*Historia Hiszpanii*, Kraków 1997).

W roku 1998 ukazała się na naszym rynku wydawniczym długo oczekiwana pozycja polska. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich od dawna już zapowiadało w znanej serii historii państw i narodów publikację (autorstwa T. Wi-